

Inhoud

	Pagina
Inleiding	6
1. Een sprankje hoop..... <i>Ruth 1:1-17</i>	9
2. Ik ben met je..... <i>Ruth 1:18-21</i>	17
3. In goede handen..... <i>Ruth 2:1-13</i>	24
4. Gerechtigheid in actie..... <i>Ruth 2:14-23</i>	33
5. Een riskant plan..... <i>Ruth 3:1-11</i>	40
6. Meer dan het gewone	48 <i>Ruth 3:12-18</i>
7. In het spoor van liefde en trouw..... <i>Ruth 4:1-8</i>	55
8. De weg naar het volle leven..... <i>Ruth 4:9-22</i>	62

Inleiding

Een samenvatting helpt om een boodschap te onthouden. Zo gaf Jezus de volgende samenvatting van de Wet en de Profeten: 'U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt heel de Wet, en de Profeten.' (Matth. 22:37-40)

Het bijzondere van deze samenvatting is dat liefhebben daarin een centrale plaats inneemt en dat het liefhebben van God wordt verbonden met het liefhebben van de naaste. Het dienen van God en het dienen van de naaste horen bij elkaar. Bij liefhebben gaat het niet allereerst om een gevoel maar om een daad, niet om een emotie maar om een keuze. Deze verbinding van de liefde tot God en de naaste, die vraagt om een beslissing van het hart, staat centraal in het bijbelboek Ruth.

Volgens een oude joodse traditie zou het bijbelboek Ruth door Samuel geschreven zijn. Het is echter onzeker of dat inderdaad het geval is. In de joodse Bijbel is het bijbelboek Ruth opgenomen in het derde deel, de Geschriften (Ketubim) en vormt het een van de zogenaamde Feestrollen (Megilloth). Deze vijf feestrollen worden bij de vijf grote jaarlijkse joodse feesten gelezen, Ruth op het joodse Pinksterfeest, vijftig dagen na Pesach. Ook al is het onduidelijk wanneer het bijbelboek ontstaan is en door wie het geschreven is, één ding is zeker: in de levens van Naomi, Ruth en Boaz wordt zichtbaar wat liefhebben in de praktijk betekent. In een gebroken werkelijkheid leven zij door Gods genade in zijn spoor van liefde en trouw. Wij worden uitgenodigd om in dat spoor verder te gaan in navolging van Jezus. Dan zullen we net als Naomi, Ruth en Boaz ontdekken dat Gods liefde sterker is dan de dood.

1. Een sprankje hoop

Ruth 1:1-17

Vers 1-5

Een lichtstraaltje

Sommige levensverhalen laten je sprakeloos achter. Neem nu de geschiedenis van Naomi. In de eerste vijf verzen van het bijbelboek Ruth ontvouwt de schrijver de rampen die haar hebben getroffen. Een hongersnood en de vlucht naar het buitenland. Het overlijden van haar man, het verlies van haar twee zonen. Met als trieste conclusie: 'Zo bleef de vrouw achter, zonder haar twee zonen en zonder haar man.' (vers 5) Naomi betekent 'de lieflijke'. Ze was getrouwd met een man uit de vooraanstaande familie van de Efrathieten in Bethlehem en de trotse moeder van twee zonen. Maar nu is zij een vrouw zonder man en zonder zonen. En dat in een wereld waarin de waarde van een vrouw werd bepaald door de twee rollen die voor haar weggelegd waren: die van echtgenote en moeder. Maar op subtiele wijze zal de schrijver van het bijbelboek Ruth laten zien, dat vrouwen meer zijn dan alleen maar 'de vrouw van' of 'de moeder van'.

Het is opmerkelijk hoeveel gesprekken het bijbelboek Ruth bevat: 55 van de in totaal 85 verzen zijn geschreven in dialogovorm. De schrijver laat Naomi en Ruth aan het woord. Hun stem wordt gehoord. Terwijl Naomi zich geen andere geborgenheid kan voorstellen dan de geborgenheid in het huis van een man, zal in de loop van het verhaal steeds duidelijker worden dat de echte geborgenheid geboden wordt door God zelf. En terwijl Naomi zich knap waardeloos voelt, omdat ze gewend is haar identiteit te ontlenen aan haar echtgenote- en moeder-zijn, zal aan het einde van het bijbelboek van haar schoondochter Ruth gezegd worden, dat zij meer waard is dan zeven zonen. Zo ver is het hier nog niet. Toch laat de schrijver alvast een lichtstraaltje van hoop over de tragiek vallen door heel precies de afkomst van het gezin van Elimelech aan te duiden: het waren Efrathieten uit Bethlehem in Juda. De latere hoorders van het verhaal zullen hierbij onmiddellijk aan de meest beroemde Efrathiet uit Bethlehem in Juda hebben moeten denken: David, de zoon van Isaï. Van David wordt in 1 Samuel 17:12 precies hetzelfde gezegd als van Elimelech en de zijnen: 'David nu was de zoon van die man uit Efratha, uit Bethlehem-Juda, van wie de naam Isaï was.' Op die manier weeft de schrijver alvast een draadje van hoop in zijn beschrijving van de tragische omstandigheden waarmee het bijbelboek Ruth opent. Want blijkbaar is deze geschiedenis, waarin dood en eenzaamheid allesoverheersend lijken te zijn, toch verbonden met de geboorte van de latere, grote koning David. Het leven dat God geeft zal het winnen van de dood die rondwaart.

Verwerking

1. Naomi ontleende haar identiteit waarschijnlijk vooral aan haar rol als echtgenote en moeder. Waaraan ontleen jij je identiteit?
2. Het bijbelboek Ruth geeft vrouwen een stem. Is dat tegenwoordig ook nog nodig? Zo ja: hoe zouden wij dat kunnen doen?

Vers 6-13

Terugkeer zonder thuiskomst

Als Naomi besluit om vanuit het buurland Moab terug te keren naar haar geboortegrond in Bethlehem gaan haar schoondochters Orpa en Ruth met haar mee. Gaandeweg begint Naomi er steeds meer op aan te dringen dat zij teruggaan naar hun vaderland en naar het huis van hun moeder. Wellicht kunnen ze opnieuw trouwen en op die manier geborgenheid vinden in het huis van een man.

Naomi staat er dubbel in. Aan de ene kant is er de oprechte zorg voor haar schoondochters. Ze gunt hun het geluk en gaat ervan uit dat ze daarop het meest kans maken als ze dicht bij huis blijven. Maar daarnaast is er ook de bitterheid in haar eigen hart. Ze kan zelfs haar schoondochters nog maar slecht om zich heen hebben. Ze heeft de handen vol aan zichzelf. 'Mijn lot is te bitter voor jullie. Ik breng jullie alleen maar ongeluk. Keer terug!'

De woorden van Naomi tonen de dimensies van haar verlies. Allereerst de scherpe pijn van het verlies van haar zonen. Ze spreekt over 'hen die gestorven zijn'. (vers 8) Maar alsof dat nog niet genoeg is, is er ook het verlies van hoop. 'Kan ik soms nog zonen krijgen? Mijn hoop is vervlogen, mijn leven is voorbij. Ik heb niets meer te verwachten en niets meer te bieden.' Woorden vol verdriet en wanhoop die uitmondten in die bittere conclusie: 'de hand van de HEERE is tegen mij uitgestrekt'. (vers 13)

Niet klagen maar dragen?

'De hand van de HEERE is tegen mij uitgestrekt.' Zo'n uitspraak blijft haken. Misschien roept het de neiging op om God te verdedigen. Hij is toch niet degene die een vrouw haar man en zonen afpakt om haar in diepe radeloosheid te storten? Zo mag je toch niet over God denken? Of zou je die uitspraak juist beamen? Misschien wel met de doodoener: 't Zijn geen mensen die je het aandoen', waarmee je wilt zeggen: God zal er wel een bedoeling mee hebben.

Beide antwoorden doen naar mijn idee tekort aan de worsteling van Naomi. De Bijbel is er duidelijk over dat er in God geen spoor van duisternis is, zoals de apostel Johannes schrijft in 1 Johannes 1:5. Tegelijk stelt de Bijbel ook heel duidelijk dat er niets gebeurt buiten de wil van de hemelse Vader om, zoals Jezus bijvoorbeeld in Mattheüs 10:29 zegt. Maar het is niet eenvoudig om beide zaken bij elkaar te houden. Als er in God geen kwaad is en er tegelijk niets buiten zijn wil om gebeurt, waarom is er dan zoveel

lijden? Je zou er een heel betoog over kunnen opzetten. Maar oog in oog met een door het leven geslagen vrouw verdampt iedere theorie. Al te snelle antwoorden doen geen recht aan het verdriet van Naomi en ook niet aan de voorzienigheid van God. Het is moeilijk om te geloven zonder pasklare antwoorden. Maar het getuigt van mededogen om vragen eerst maar eens open te laten. Want alleen langs die weg is het mogelijk om af te dalen in de radeloosheid en de ander nabij te komen. Dan kan er ruimte komen voor het verdriet. Dan voelt de ander zich misschien veilig genoeg om de tranen de vrije loop te laten, zoals Naomi, Ruth en Orpa doen (vers 9, 14).

Wij zeggen soms: 'Niet klagen maar dragen en vragen om kracht', maar de Bijbel geeft juist ruimte aan de klacht. Ook al is dikwijls niet duidelijk hóé God precies betrokken is – zijn wegen zijn immers hoger dan de onze – Hij is wel degene bij wie we alles mogen neerleggen. Of Hij verantwoordelijk ís, blijft een open vraag, maar Hij máákt zich verantwoordelijk. Het is net alsof de schrijver wil zeggen: als je je net zo voelt als Naomi, stort dan je hart uit voor God. Breng al je pijn, je boosheid en je verdriet bij Hem. Hij zal je niet afwijzen! Hij zal je laten zien dat Hij werkelijk met ontferming bewogen is en dat Hij ons leven draagt van dag tot dag.

Verwerking

3. 'Het is moeilijk om te geloven zonder pasklare antwoorden.' Herken je dat uit je eigen leven?
4. Welke twee antwoorden zijn volgens de auteur niet toereikend om antwoord te geven op de klacht van Naomi? Ben je het daarmee eens? Waarom wel of waarom niet?

Vers 14-17

Liefde en trouw

Orpa keert terug naar Moab, maar Ruth doet iets opmerkelijks. Volgens de uitleggers is het bijbelboek Ruth ten diepste een verkenning van het Hebreeuwse woord *chesed*. *Chesed* is een bijbels kernwoord dat 'liefde en trouw' betekent. Kenmerkend voor daden van *chesed* is dat ze niet uit verplichting voortkomen, maar dat het vrije, onbaatzuchtige daden zijn. Daarmee overstijgen ze de normale gang van zaken.

Ruth laat een voorbeeld van *chesed* zien dat zijn weerga niet kent. Zij geeft antwoord op de klacht van Naomi. Wat ze zegt snijdt werkelijk hout: 'Ik laat u niet alleen. Waar u heen gaat, zal ik ook gaan ... waar u sterft, zal ik sterven. Voorzeker, alleen de dood zal scheiding maken tussen mij en u.'

Ruth belichaamt *chesed*: loyale liefde in optima forma. Zij vereenzelvigd zich volledig met het lot van haar schoonmoeder en onderstreept haar woorden met een plechtige eed. Haar bewoordingen – die we ook elders in de Bijbel aantreffen, bijvoorbeeld in

1 Samuel 3:17 – liegen er niet om. Zij verbindt zich helemaal en zonder reserve aan het leven van haar schoonmoeder.

Ze noemt de naam van de HEERE om haar keuze te bezegelen. Haar beslissing om mee te gaan met Naomi valt samen met de keuze voor het volk van Israël en de God van Israël. Ruth gaat ver, zij geeft alle zekerheden op. Zij is bereid om haar leven te verliezen en juist zo wordt zij een bron van zegen. Zoals Jezus veel later zal onderstrepen dat wie zijn leven zal willen verliezen, het juist zal vinden.

Verwerking

5. 'Alleen de dood zal scheiding maken tussen mij en u', zegt Ruth tegen Naomi. Deze woorden hebben een plaats gekregen in de huwelijksgelofte 'tot de dood ons scheidt'. Maar zijn deze woorden niet te hooggegrepen? Kunnen we de ander zoiets wel beloven? Hoe kijk je hiertegenaan?

